

УДК 37.013.83

Стрельников В. Ю., доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри філософії і економіки освіти,
Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, м. Полтава,
Україна
strelnikov@pano.pl.ua

СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Запропоновані шляхи регулювання в умовах воєнної агресії емоційних станів суб'єктів безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти, показані можливості нейтралізації деструктивної ролі емоцій і створення для споживачів освітніх послуг закладу неперервної освіти.

Ключові слова: споживач освітніх послуг, емоція, безпечне освітнє середовище.

Проблема створення та розвитку безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти в умовах воєнного стану постає досить гостро, адже головною метою, сенсом життя кожної людини є проблема збереження її здоров'я. Створення безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти відбувається в умовах воєнного стану за складних умов життя споживачів освітніх послуг, повного небезпек, життя як продукту сукупної дії багатьох агресивних сил, переплетення знань, досвіду, інтуїції, емоцій.

Незважаючи на наявність значної кількості досліджень проблеми, системне створення в умовах воєнного стану безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти ще є недостатньо вивченим, а тому розгляд цього питання, розпочате у публікаціях А. Бухуна [6, с. 184–192], В. Гладкової [1, с. 238–243], Л. Лебедик [1–5 та ін.], наших попередніх дослідженнях [6–12 та ін.], потребують додаткового наукового обґрунтування.

Практичний досвід створення безпечного освітнього середовища у закладі неперервної освіти в умовах воєнного стану здобувається на основі використання засобів електронного навчання на курсах підвищення кваліфікації фахівців освіти на кафедрі філософії і економіки освіти у Полтавській академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського під час проведення круглого столу зі слухачами курсів «Громадянська та соціальна компетентності: формування культури демократії і рефлексивної компетентності» з навчального модуля 1 «Розвиток загальних компетентностей педагогічних працівників», зокрема, його частини 1.1. «Практична філософія компетентнісного підходу в освіті». Особливістю навчання на курсах в освітньому середовищі закладу неперервної освіти було відтворення одночасно соціального, громадянського, рефлексивного і предметного змісту їхньої професійної діяльності, навчання споживачів освітніх послуг під час електронного навчання в синхронному і асинхронному режимах.

Емоції у безпечному освітньому середовищі виконують різні функції відображення й оцінювання; мотиваційну функцію; оцінювання значущості зовнішнього подразника; сигнал про виниклу потребу; механізм ухвалення рішення; спонукальну функцію; оцінювання досягнутих результатів; потреби у безпечному освітньому середовищі; функцію цінності.

Так, мотиваційна роль емоцій у безпечному освітньому середовищі проявляється в тому, що емоції відіграють важливу роль на всіх етапах мотивації на курсах підвищення кваліфікації: 1) в оцінюванні значущості зовнішнього подразника; 2) з появою сигналу про виникнення потреби; 3) в оцінюванні її

значимості; 4) у прогнозуванні можливості задоволення потреби; 5) у виборі мети; 6) у цілому безпечне освітнє середовище створює позитивне підґрунтя для виникнення мотивації саморозвитку і самовдосконалення на курсах підвищення кваліфікації на основі появи позитивних емоцій – великого інтересу та ентузіазму.

Сигнал про виниклу потребу виявляється в тому, що: 1) емоції тісно пов'язані з потребами, які є внутрішніми стимулами; 2) емоції сприяють виділенню значущих цілей; 3) у безпечному освітньому середовищі для того, щоб психічний образ курсів підвищення кваліфікації міг стати основою для побудови й регуляції освітньої діяльності, він має забезпечуватися спеціальним механізмом, який спрямовував би суб'єкта курсів підвищення кваліфікації до вибору безпечних дій: регулювання праці і відпочинку, занять фізичною культурою, спортом, музикою тощо; 4) цю роль виокремлення значущих суб'єктів, явищ і спонукання до них споживача освітніх послуг виконують різні види емоційного переживання – захоплення, великого інтересу, радості, ентузіазму тощо.

Спонукальна функція емоцій у безпечному освітньому середовищі викликана присутністю енергії емоцій у спонуканні до дії.

Оцінювання досягнутих результатів і перебігу безпечної діяльності – емоції дають суб'єктивне забарвлення усіх подій і процесів, що відбувається в суб'єктах курсів підвищення кваліфікації; це означає, що на одну й ту ж подію споживачі освітніх послуг можуть емоційно реагувати по-різному. Наприклад, уболівальники команди, яка програла, мають емоції розчарування, а в іншій команді, яка перемогла, – радість; споживачі освітніх послуг по-різному сприймають красу природи, твори мистецтва тощо.

Потреба у безпечному освітньому середовищі – емоції можуть бути в мотивації слухачів курсів підвищення кваліфікації спонуканими, не до дій щодо задоволення потреби у безпечному освітньому середовищі, а як підсилювачі мотивації, особливо тоді, коли в суб'єктах курсів підвищення кваліфікації виникає потреба в позитивних емоціях, які може забезпечити лише безпечне освітнє середовище, і коли слухачі курсів усвідомлюють ці емоції як цінність.

Цінність у безпечному освітньому середовищі – означає здійснення емоціями функції спонуки, важливості безпеки для споживачів освітніх послуг; існує потреба людини в позитивних емоціях; емоція стає метою діяльності й у безпечному освітньому середовищі – суб'єкти курсів підвищення кваліфікації роблять багато доброго заради одержання бажаного емоційного переживання; усвідомлювана мета є для суб'єкта курсів підвищення кваліфікації цінністю, мотивом поведінки.

Висновки. Отже, для функціонування безпечного освітнього середовища закладу неперервної освіти в умовах воєнного стану важливою є активаційно-енергетична роль емоцій. Страх в умовах воєнного стану сприяє мобілізації резервів суб'єктів курсів підвищення кваліфікації за рахунок додаткової кількості адреналіну. Сприяють мобілізації сил організму позитивні новини з фронту бойових дій, з'являється наснага, радість, піднесення тощо.

Список використаних джерел

1. Гладкова В. І., Лебедик Л. В. Знання про фізичне здоров'я в системі фізичного виховання майбутнього викладача закладу вищої освіти. Збірник наукових статей магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу : у 2 ч. Полтава : ПУЕТ, 2018. Ч. 2. С. 238–243.
2. Лебедик Л. В. Оцінювання культури вищого навчального закладу через якість здоров'язбережувального середовища. Взаємодія духовного й фізичного виховання в становленні гармонійно розвиненої особистості : зб. статей за матеріалами IV Міжн. наук.-практ. онлайн-конф. (Слов'янськ, Україна, 23-24 берез. 2017 р.) у 2 томах / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2017. Т. 1. С. 495–500.
3. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8837>
4. Лебедик Л. В. Управління якістю здоров'язбережувального середовища в закладах освіти територіальних

громад. Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 274–280.

5. Лебедик Л. В. Формування громадянської культури особистості через якість демократичного середовища закладу освіти. Формування громадянської культури в Новій українській школі: традиційні та інноваційні практики: зб. матеріалів конф. / За заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко, Л. П. Івашини. РВВ СОІППО, Суми, 2020. С. 296–301. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8838>

6. Стрельников Віктор, Бухун Андрій. Розвиток громадянської культури фахівців у закладах неперервної освіти. Українська професійна освіта. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2021. №9–10. С. 184–192.

7. Стрельников В. Ю. Дослідження освітнього середовища : корпоративний імідж навчального закладу. Імідж сучасного педагога. 2001. № 2. С. 2–5.

8. Стрельников В. Ю. Емоційний складник здоров'язберігаючого навчального середовища. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) / за ред. Г. М. Арзютова. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Вип. (56) 15. С. 343–347.

9. Стрельников В. Ю. Критерії якості освітнього середовища в педагогічній системі М. В. Остроградського. М. В. Остроградський видатний математик, механік і педагог. Матеріали міжнар. конф., присвяченої 200-річчю з дня народження М. В. Остроградського 26–27 верес. 2001 р. Полтава : ПДПУ ім. В. Г. Короленка, 2001. С. 154–156.

10. Стрельников В. Ю. Організація неперервної освіти педагогічних працівників на засадах фасилітувального підходу в умовах воєнної агресії. Постметодика. 2022. №1–2. С. 64–81.

11. Стрельников В. Ю. Роль емоційного інтелекту у забезпеченні здоров'я людини. Постметодика. 2010. № 6. С. 15–21.

12. Стрельников В. Ю. Функції емоцій у здоров'язберігаючому навчальному середовищі. Наукові записки ПОІППО. Вип. 3. Полтава : ПОІППО, 2012. С. 30–34.

УДК: 37.01/09

Чемодурова Ю. М., кандидат психологічних наук,
доцент кафедри менеджменту освіти та психології,
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР,
м. Запоріжжя, Україна
uliniuk@ukr.net

СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. В статті розглядаються особливості створення безпечного освітнього середовища в його психологічній складовій. Підкреслюється, що в умовах війни важливо, щоб освітній процес був спрямований на відновлення у всіх учасників відчуття нормальності, гідності та надії; забезпечувати не тільки безперервність навчання, але й психосоціальну підтримку.

Ключові слова: безпека, безпечне освітнє середовище, психосоціальна підтримка, стрес, психологічне здоров'я.

Основними цілями сучасної системи освіти є збереження здоров'я учнів та відновлення адаптаційних можливостей організму дітей, їх повноцінний фізичний та психологічний розвиток відповідно до віку, навчання основ здорового способу життя; формування безпечного освітнього середовища, позбавленого проявів будь-яких форм насильства.